

14. Penrose E. Biological Analogies in the Theory of the Firm / The American Economic Review. – 1952. – Vol. 42 N. 5. – P. 804–819

Григораш Т.Ф., Шатній Ф.В.

УДК 336.76

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

***Анотація.** У світовій економіці лізинг займає друге місце за обсягами інвестицій після банківського кредитування. Це один із прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва. Тому наразі актуальним є акцентування на питаннях розвитку нової галузі для України.*

В статті розглядається як саме лізинг уможливує використання новітньої техніки й передових технологій, оновлення, модернізацію обладнання для підвищення власної ефективності та конкурентоспроможності. Він є дієвим способом реалізації продукції підприємств-виробників активів, які можуть передаватися в лізинг. Його чисельні переваги, на відміну від традиційного банківського фінансування, спрямовані на вирішення проблем нестачі капіталу та проблем ліквідності, з якими часто стикаються й українські підприємства.

Розглядається структура лізингових компаній, механізм їхньої роботи, частка на ринку послуг. Описано схеми відносин у компанії, наведено шляхи подальшого розвитку та перспективи зростання.

В статті проаналізовано динаміку найважливіших показників розвитку ринку лізингових послуг в Україні: кількість лізингових компаній, кількість та вартість укладених лізингових угод, джерела фінансування лізингових операцій, вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за галуззю та видом обладнання.

Ключові слова: альтернативний метод, реструктуризація, капіталовкладення, фінансова стійкість, залишкова вартість, центри витрат.

***Анотація.** В мировой экономике лизинг занимает второе место по объемам инвестиций после банковского кредитования. Это один из прогрессивных методов материально-технического обеспечения производства. Поэтому сей час актуальным есть акцентирование на вопросах развития новой отрасли для Украины.*

В статье рассматривается как именно лизинг делает возможным использование новой техники и передовых технологий, обновление, модернизацию оборудования для повышения собственной эффективности и конкурентоспособности. Он есть действенным способом реализации продукции предприятий-производителей активов, которые могут передаваться в лизинг. Его многочисленные преимущества, в отличие от банковского финансирования, направлены на решение проблем нехватки капитала и проблем ликвидности, с которыми часто сталкиваются и украинские предприятия.

Рассматривается структура лизинговых компаний, механизм их работы, доля на рынке услуг. Описано схемы отношений в компании, обозначено пути дальнейшего развития и перспективы роста.

В статье проанализировано динамику наиболее важных показателей развития рынка лизинговых услуг в Украине: количество лизинговых компаний, количество и стоимость подписанных лизинговых договоров, источники финансирования лизинговых операций, стоимостное распределение договоров фінансового лізинга по отрасли и по виду оборудования.

Ключевые слова: альтернативный метод, реструктуризація, капіталовкладення, фінансовий стійкість, залишкова вартість, центри витрат.

Summary. In the world economy leasing is second largest investment after bank lending. It is the one of the progressive method of logistic support production. That's why important is the emphasis on strengthening the new branch in Ukraine.

For efficient functioning of the market leasing services in Ukraine should be analyze the situation developing today identify the problems that are characteristic of leasing services, and offer possible measures to resolve them.

The article examined how leasing allows to use the latest technology and cutting-edge technology, upgrade equipment to boost their efficiency and competitiveness. It is an effective way of marketing products companies producing assets that can be transferred on lease. Its numerous advantages in contrast to traditional bank financing to addressed the problems of lack of capital and liquidity problems, which often face and Ukrainian enterprises.

Consider the structure of the leasing companies, how they work, share services market. Described schemes of the companies' relations, indicated the further development and growth prospects. Described how leasing companies can improve economic development of Ukraine. Compared all the pluses and disadvantages of this kind of activity. Made conclusions for more efficient use of leasing in Ukraine.

This article analyzes the dynamics of the most important indicators of the leasing market in Ukraine: the number of leasing companies, the number and value of concluded lease agreements, funding leases, cost-sharing agreements for the leasing industry and type of equipment.

In the given article we define the term "leasing" as a number of different by economic and judicial nature relations, such as investing, crediting and property ownership. Leasing can be applied at any business, but provided by specialized leasing companies is more effective.

The article deals with the problem of leasing in Ukraine and focused attention shortcomings in leasing operations. The causes of containment leasing services in Ukraine. The tendencies of the participation of foreign investors Ukrainian leasing market.

The essence of leasing taking into consideration current state of development of the domestic economy is researched and grounded. Analysis of the main types of leasing is carried out. Peculiarities of leasing usage according to industrial enterprises characteristic features are defined.

The purpose of the study is to determine problems that hinder the development of the market of leasing services in Ukraine, possible overcomes to remove them and leverage improvements.

Keywords: *alternative method, restructuring, investment, financial stability, residual value, cost center.*

За останні два роки ринок лізингу в Україні значно активізувався, що обумовило потребу в підвищенні ефективності фінансового менеджменту лізингових компаній, важливою складовою якого є фінансове планування. Необхідною передумовою налагодження дієвої системи фінансового планування є формування фінансової структури лізингової компанії [1].

Постановка проблеми. В умовах дефіциту чи відсутності власних фінансових ресурсів, підприємства намагаються більше уваги приділяти альтернативним джерелам фінансування своєї виробничо-господарської діяльності. Поряд із такими традиційними формами фінансування, як кредит чи випуск цінних паперів, дедалі вагомішого значення набувають поширені за кордоном лізингові послуги [6]. Проте, деякі клієнти не надають перевагу послугам лізингу, що пов'язано із відносно нещодавнім формуванням таких послуг. Це спричинено недостатньою поінформованістю. Тому, актуальним є підвищення кількості і якості наукових досліджень та визначення усіх переваг лізингу для залучення в ці операції великої кількості нових підприємств.

Вивченість проблеми. Значний вклад у розв'язання питань лізингових компаній внесли В. Гамаюнов, В. Хруцький, Б. Башилов, Д. Кислов, П. Боровков, Є. Добровольський, Б. Карабанов, Є. Глухов, Е. Бреслав та ін.

Метою дослідження є аналіз та оцінка ринку лізингових послуг України для виявлення основних тенденцій перспектив його подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Лізинг є одним із нетрадиційних і водночас ефективних фінансових інструментів інтенсифікації відтворювального процесу, який на сучасному етапі кризового розвитку економіки України може виступати альтернативою традиційним формам інвестування підприємництва [3]. У світовій економіці лізинг займає друге місце за обсягами інвестицій після банківського кредитування. Це один із прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва. Лізинг уможливорює використання новітньої техніки й передових технологій, оновлення, модернізацію обладнання для підвищення ефективності та конкурентоспроможності [4].

Роль лізингу в антикризовому економічному розвитку визначається такими його характерними особливостями: лізинг є ефективним та відносно дотупним фінансовим механізмом модернізації й реструктуризації основних засобів вітчизняних виробників; створює додаткову конкуренцію на ринку фінансових послуг, збільшує обсяги капіталовкладень за рахунок альтернативного механізму придбання та оновлення основних фондів, відкриває нові можливості збуту для виробників продукції; гарантує цільове використання грошових коштів на розвиток виробництва, що, водночас, сприяє створенню нових робочих місць, а відтак – економічному зростанню [3].

Лізинг є дієвим способом реалізації продукції підприємствами виробниками активів, які можуть передаватися в лізинг. Він, як фінансова послуга, набуває дедалі вагомішої ролі в розвитку економіки України, виступаючи одним із факторів зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, підвищення ефективності виробництва, покращення якості послуг, а внаслідок – зміцнення позицій на вітчизняному та світовому ринках [6].

Основні недоліки лізингу:

1. Для надання лізингових послуг необхідно стати на облік у Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг, подавши до цього органу перелік документів. Ця процедура особливо складна для підприємств, що першочергово виготовляють основні фонди для власних потреб і не передбачають, що в подальшому вони будуть передані у фінансову оренду. Правильніше було б спростити цю процедуру для укладення договору фінансового лізингу.
2. У фінансовий лізинг не може бути передано нематеріальні активи, корпоративні права, сировину, матеріали, цінні папери. Також на законодавчому рівні встановлено додатковий перелік об'єктів, що не можуть бути предметом договору фінансового лізингу.
3. Лізинг, як форма інвестування є досить ризиковою справою. Існує ступінь невизначеності майбутнього результату і можливі втрати лізингової компанії, а від цього залежить її кінцевий результат. Перерахуємо специфічні ризики, що виникають у ході діяльності установ, що займаються лізинговими операціями: фінансові ризики; ризик несплати лізингових платежів; проектні ризики; майновий ризик, пов'язаний з втратою, пошкодженням предмета лізингу; ризик неповернення предмету лізингу. Але можливо мінімізувати ризики, або повністю їх виключити, для цього потрібно ретельно обдумати згоду на надання лізингу, провести комплексний аналіз лізингоотримувача, розробити графік грошових надходжень.

Стабільність розвитку ринку лізингу значною мірою залежить від фінансової надійності основних учасників ринку, одним з яких є лізингова компанія. Якщо лізингові компанії демонструють належний

рівень професіоналізму, фінансову стійкість і здатність управляти фінансовими ризиками, можна вважати, що лізинговий ринок розвивається позитивно [2].

Лізинг є досить ефективним інструментом активізації інвестиційної діяльності, який дає змогу оновлювати основні фонди з більшими перевагами порівняно з кредитуванням чи покупкою за власні кошти [6]. Згідно з останніми даними, опублікованими Leaseurope, обсяги європейського ринку лізингу в 2010 р. зросли на 4,9% – до 227 млрд. євро, в порівнянні з 209 млрд. євро в 2009 р. [2]. Ця тенденція збереглася й у 2011 р.

На сучасному етапі розвитку економіки банківські та фінансові групи активно відкривають в Україні власні лізингові компанії. Хоча лізинг є самостійною фінансовою послугою, в багатьох випадках він може замінити купівлю товарів у кредит [4].

Розглянемо, як приклад, галузь лізингу автомобільних транспортних засобів, що зараз швидко розвивається. При банківському кредитуванні власником техніки є клієнт (одержувач кредиту), на якого покладені всі ризики, що пов'язані з володінням власності. У випадку лізингу авто ситуація складається навпаки: клієнт отримує від лізингової компанії не гроші, а придатний до експлуатації автомобіль. Оскільки клієнт, як правило, має намір викупити автомобіль, то він разом з лізингодавцем завчасно визначає умови викупу по закінченню лізингового договору, найбільш важливою з яких є залишкова вартість. Законодавство не заперечує клієнту відмовитись від викупу автомобіля або достроково розірвати договір [5].

З урахуванням структури активів, капіталу та особливостей лізингових операцій, функціонування лізингової компанії пов'язано з низкою фінансових ризиків, які формують склад зовнішніх факторів безпосереднього впливу та внутрішніх факторів розвитку фінансової кризи в діяльності лізингової компанії. Серед основних зовнішніх факторів безпосереднього впливу виокремлюються:

1. вплив загальної фінансової кризи на діяльність банків-кредиторів лізингових операцій (підвищення відсотків за надання кредиту тощо);
2. зниження платоспроможності лізингоотримувачів;
3. зниження фінансової стійкості страховиків об'єктів лізингу [7].

За 2010 р. загальний обсяг джерел фінансування юридичних осіб становив 3 524,7 млн. грн., що на 110,2 % більше порівняно з 2009 р. У структурі джерел фінансування лізингових операцій сукупний обсяг власних коштів юридичних осіб – лізингодавців та фінансових компаній збільшився на 61,2 % (з 594,5 млн. грн. станом на 31.12.09 р. до 958,6 млн. грн. станом на 31.12.2010 р.). За результатами 2010 р. більше ніж вдвічі збільшився сукупний обсяг позичкових коштів, зокрема банківських кредитів - до 2 562,4 млн. грн. порівняно з 2009 р. [6]. У 2011-2012 рр. тенденція подовження термінів лізингу зі збільшенням кредитної активності збереглась – лізингові компанії не лише формували, але й підтримували зростання попиту на свої послуги. За 2-3 роки частка придбаних у лізинг автомобілів досягне 7% у загальних обсягах автопродажів [6].

Таким чином, розвиток автомобільного лізингу має суттєві перспективи, якщо він заснований на активній інформаційній підтримці як складовій маркетингової стратегії, котра може бути досить агресивною. В такому випадку, автолізинг вже через один-два роки здатен відвоювати у ринку автомобільного кредитування до 20% клієнтів. В результаті цього частина фінансових доходів, що отримується банками з сектору по операціям автокредитування, зміщуються до лізингових компаній.

Лізинг, виступаючи інструментом стимулювання збуту, може збільшувати загальну кількість продажу автомобільної техніки, за попередніми оцінками, в короткостроковому періоді на 2-5% за рахунок підвищення обороту та росту продаж. Окрім цього, лізинг являється послугою, яка утворює додаткову вартість і продається сама по собі і таким чином, здатна приносити прибутки у вигляді лізингової маржі – націнки, яку клієнт готовий заплатити за переваги отримання в лізинг [5].

Схема класичного лізингу передбачає взаємовідносини між трьома суб'єктами: лізингоотримувачем (споживачем), лізингодавцем та постачальником, які діють як прямі учасники лізингової угоди.

Залежно від виду ресурсів, що використовуються, лізингові компанії поділяють на групи.

Перша група – комерційні лізингові компанії, що використовують банківські ресурси. Засновниками цих компаній є великі банки.

Друга група – напівкомерційні лізингові компанії, створені внаслідок залучення державних або (та) муніципальних ресурсів.

Третя група – це лізингові компанії при вітчизняних заводах-виробниках устаткування. Це, в основному, виробники сільськогосподарського устаткування.

Наступна група лізингових компаній - компанії у вільних економічних зонах України.

Особам, які мають потребу в обладнанні, не потрібно займатися довгими його пошуками по різних каналах. Орієнтація лізингових фірм на постачання устаткування «у визначений термін» виключає необхідність розміщувати устаткування на складі, а це дозволяє постачальникам цієї послуги заощадити кошти.

Лізингова фірма забезпечує власне або опосередковане (з боку продавця, власника) сервісне обслуговування майна (монтаж, профілактика, ремонт тощо). Надання додаткових послуг споживачам допомагає розвитку такої форми лізингу, як лізинг з повним набором послуг, в якому сьогодні є нагальна необхідність, а фірма отримує додаткові фінансові надходження [2].

Висновки. З огляду на практичні дослідження, ринок лізингових послуг зростає та займає зростаючу долю ринку. Привабливість і перспективність, альтернатива до кредитної діяльності, вихід України з кризи, привабливість ринку, спричинюють те, що попит і цікавість до подібних послуг зростатиме.

Тому, для стимулювання подальшого розвитку лізингових компаній необхідно зменшити податок на прибутки для банків (не більше 10% за лізингові операції), ввести диференціювання ставки лізингової маржі залежно від предоплати. Такі зміни ефективно сприятимуть подальшій діяльності та збільшуватимуть частку лізингових операцій в загальній структурі.

Джерела та література:

1. Гордієнко Т. Формування фінансової структури лізингової компанії / Гордієнко Т. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vknteu/2009_3/8.pdf
2. Баєва О. Стратегія розвитку лізингової компанії / Баєва О. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gev/2011_2/PROBLEMS_MICRO_AND_MACROECONOMICS/016.pdf
3. Перетятко Л. А. Антикризове управління лізинговими компаніями в сучасних умовах / Перетятко Л. А. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlntu/22_15/298_Per.pdf
4. Лісовська Н. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / Лісовська Н. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tovary/2010_1/4.pdf
5. Пеньківська К. С. / Перспективи розвитку лізингу транспортних засобів / Пеньківська К. С., Чепурно О. А. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Upsal/2008_5/08pksltr.pdf
6. Кулиняк І. Я. Аналіз динаміки розвитку ринку лізингових послуг / Кулиняк І. Я., Стрілецька О. В. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlntu/21_12/204_Kul.pdf
7. Овсак О. П. Фінансова стабілізація лізингової компанії як основа її антикризового розвитку / Овсак О. П. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_26/Ovsak.pdf

Дементьєв С.Ю.

УДК 338.3.003.13:[631.15:635.1/7](477.75)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ОВОЧІВ В АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ АР КРИМ

Анотація. Ефективність виробництва є ключовим поняттям в економічній теорії та практиці. Залежно від її розміру формується стратегія та оперативна діяльність підприємств. В той самий час сама ефективність складається з щоденних результатів діяльності. В статті проаналізовано особливості та ефективність виробництва овочів в підприємствах з виробництва овочів у відкритому та захищеному ґрунті. На основі проведеного аналізу розроблені шляхи підвищення ефективності для обох типів вирощування овочів.

Ключові слова: ефективність, підвищення, овочівництво, відкритий, захищений ґрунт.

Аннотация. Эффективность производства является ключевым понятием в экономической теории и практике. В зависимости от ее величины формируется стратегия и оперативная деятельность предприятий. В то же время сама эффективность состоит из ежедневных результатов деятельности. В статье проанализированы особенности и эффективность производства овощей в предприятиях по производству овощей в открытом и защищенном грунте. На основе проведенного анализа разработаны пути повышения эффективности выращивания овощей.

Ключевые слова: эффективность, повышение, овощеводство, открытый, защищенный грунт.

Summary. Production Horticulture is an indispensable element of power, providing essential health vitamins and microelements. Unfortunately, the past two decades vegetable producers are experiencing significant economic difficulties, which affects the reduction in the number and range of products. One of the primary ways to stabilize and improve the situation is to increase the efficiency and profitability of production and marketing activities of enterprise.

Production efficiency is a key concept in economic theory and practice. Depending on its size formed strategy and operations of enterprises, and the resulting income is a source of further development and modernization of production. At the same time the efficiency and size of future revenues generated from the daily performance.

In order to provide the population with fresh produce year-round production of vegetables is carried out both in the open field, and in winter greenhouses. Despite the similarity of the products, each type has a number of peculiarities and requires separate consideration. The paper analyzes the characteristics and efficiency of vegetable production in factories open and protected ground. Based on the analysis developed ways to improve the cultivation of vegetables.

Keywords: efficiency, increase production, vegetable growing, open ground, protected ground.

Постановка проблеми. Ефективність виробництва є важливим показником для прийняття управлінських рішень щодо напрямів розвитку підприємства. Саме тому керівництво завжди потребує актуальної, достовірної та оперативної інформації з результатів діяльності. Виробництво овочів у відкритому та захищеному ґрунті має певні особливості, що мають бути враховані в процесі розрахунку ефективності. Виходячи з цього, виникає необхідність сучасної оцінки ефективності виробництва овочів в різних способах вирощування та розробці шляхів щодо її вдосконалення.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми підвищення ефективності вирощування овочів присвячено достатньо велика кількість наукових праць вітчизняних та закордонних вчених: Плугатарьової Т.І., Макарець Л.І., Макарець М.Н., Андрусяк Н.О, Поліщука О.О та інших . Проте вирощування овочів суттєво